[1]ईषद्दरिद्रः-दुर्दरिद्रः-सुदरिद्रः ;		--
दरिद्र्यमाणः,	दरिद्र्यमाणः,	दिदरिद्रिष्यमाणः-दिदरिद्रास्यमानः ;
दरिद्रः,	दरिद्रः,	दिदरिद्रिषः-दिदरिद्रासः ;
दरिद्रितुम्,	दरिद्रयितुम्,	दिदरिद्रिषितुम्-दिदरिद्रासितुम् ;
[2]दरिद्रा,	दरिद्रणा,	दिदरिद्रिषा-दिदरिद्रासा ;
[3]दरिद्राणम्,	दरिद्रणम्,	दिदरिद्रिषणम्-दिदरिद्रासनम् ;
दरिद्रित्वा,	दरिद्रयित्वा,	दिदरिद्रिषित्वा-दिदरिद्रासित्वा ;
प्रदरिद्र्य,	प्रदरिद्र्य,	प्रदिदरिद्रिष्य-प्रदिदरिद्रास्य ;
दरिद्रम् २, दरिद्रित्वा २,	दरिद्रम् २, दरिद्रयित्वा २,	दिदरिद्रिषम् २-दिदरिद्रासम् २ ; दिदरिद्रिषित्वा २-दिदरिद्रासित्वा २ ;

[4]दर्द्रूः.

(822) "दल विशरणे" (I-भ्वादिः-548. सक. सेट्. पर.) घटादिः । [अ]

'विदारणे शपि दलेद् दालयेदिति णौ दलेः ॥' (श्लो 159) इति देवः ।

उद्दालकः-लिका, [5]दलकः-दालकः-लिका, दिदलिषकः-षिका, दादलकः-लिका ; दलिता-त्री, दलयिता-दालयिता-त्री, दिदलिषिता-त्री, दादलिता-त्री ; दलिष्यन्-न्ती-ती, दलयिष्यन्-दालयिष्यन्-न्ती-ती, दिदलिषिष्यन्-न्ती-ती ; —

---

1. अन्तरङ्गत्वेनानैमित्तिक आकारलोपे कृते आदन्तत्वविघातात् 'आतो युच्' (3-3-128) इति युच्प्रत्ययो न भवति, परं तु खलेव। स्पष्टमिदम्, 'इद् दरिद्रस्य' (6-4-114) इत्यत्र कैयटे।
2. क्तिन्प्रत्ययविवक्षायामेवाकारलोपात् 'गुरोश्च हलः' (3-3-103) इत्यकारप्रत्ययः।
3. 'दरिद्राणे न चेष्यते।' इति भाष्येष्टया (6-4-114) ल्युटि आकारलोपो न। अनादेशे, सवर्णदीर्घे च णत्वम्।
4. 'दरिद्रातेर्यालोपश्च' (द. उ. 1-173) इत्यनेन ऊप्रत्यये, धात्विकाराकारयोर्लोपे च रूपमेवम्। दरिद्र्यते शरीरमनयेति दर्द्रूः=कुष्ठविकारः।
5. 'घटादयो मितः' (ग. सू. भ्वादौ) इति मित्संज्ञायाम्, 'मितां ह्रस्वः' (6-4-92) णावुपधाह्रस्वः। एवं मित्त्वपक्षे ण्यन्ते सर्वत्र ज्ञेयम्। पाणिनिमते घटादिष्वस्य पाठाभावात्, मित्त्वाभावपक्षे दालकः इत्यादीनि रूपाणीति ज्ञेयम्।

[अ] 'दलिवलिस्खलिरणिध्वनित्रपिक्षपयश्च' इति घटादिषु भोजसम्मतः पाठः। भ्वादिषु 'दल विशरणे' इति पठितस्यैव घटादिषु तस्मिन्नेवार्थे मित्त्वार्थोऽनुवाद इति सिद्धान्तकौमुद्यादितः ज्ञायते। मा. धातुवृत्त्यादिषु तु, 'दल विदारणे' इति चुरादिषु पठितस्यापि घटादिषु मित्त्वार्थोऽर्थविशेषे भोजसम्मतः पाठ इति दृश्यते। उभयथाऽपि नार्थे भेदः।